

“Bu kitap, herkes için daha iyi bir dünyaya
inanan her genç için bir rehberdir.”
MALALA YOUSAFZAI

HAKLARINA SAHİP ÇIK!

GENÇLER İÇİN BİR REHBER

Uluslararası Af Örgütü
Angelina Jolie
Geraldine Van Bueren

**HAKLARINA
SAHİP
ÇIK!**

GENÇLER İÇİN BİR REHBER

“Haklarımızı savunabilmemiz için önce onları bilmeliyiz. Bu kitap özgürlüğe, eşitliğe ve dünyanın herkes için iyi bir yer olması gerektiğine inanan tüm çocuklar ve gençler için bir kılavuz niteliği taşımaktadır.”

MALALA YOUSAFZAI

“Çocuklar geleceğimizdir. Bu kitap, dünyayı önemseyen ve fark yaratmak isteyen gençler için mükemmel bir eser.”

GRETA THUNBERG

HAKLARINA SAHİP ÇIK!

GENÇLER İÇİN BİR REHBER

Uluslararası Af Örgütü Yayın Projeleri Yürütücüsü
Nicky Parker, Angelina Jolie ve insan hakları avukatı
Geraldine Van Bueren tarafından tarafından
yazılmıştır.

 tudem

HAKLARINA SAHİP ÇIK! Gençler için bir rehber

© 2021, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin ve resim hakları © 2021, Uluslararası Af Örgütü
önsöz © 2021, Angelina Jolie

İlk baskı 2021 yılında İngiltere’de *Know Your Rights and Claim Them A Guide for Youth* adıyla Andersen Press Limited tarafından gerçekleştirilmiştir.

YAZAR ve RESİMLER: Uluslararası Af Örgütü
TÜRKÇELEŞTİREN: Figen Kıyak
EDİTÖR: Berna Akkıyal
DÜZELTİ: Dila Keleş
SON OKUMA: Seza Özdemir
GRAFİK UYGULAMA: Sezer Gök

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malhköy, Temelli/Ankara
Tel: 0312 284 18 14

Birinci Baskı: Ekim 2023 (2000 adet)

ISBN: 978-605-285-812-7

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

Size karmaşık gelebilecek bilgi ve düşünceler içerebilecek bu kitap sizin için duygusal olarak zorlayıcı olabilir. Kitabı bölümler hâlinde okumanız ve okuduklarınız üzerine düşünerek veya başkalarıyla tartışarak adım adım ilerlemeniz daha iyi olabilir. Veya ihtiyaç duyduğunuzda ve gerektiğinde bu kitaba başvurabilirsiniz. Eğer bu kitap sizi harekete geçmeye sevk ediyorsa, öncelikle zarar görmeyeceğinizden emin olun.

Kitabın içinde kalın harflerle vurgulanan kelimeler, sayfa 285'te yer alan "Faydalı Terimler" başlığı altında açıklanmıştır.

1	Angelina Jolie'nin Önsözü
---	---------------------------

BİRİNCİ BÖLÜM: HAKLARINI BİL

6	Haklarınız
9	Çocuk Kimdir?
12	Çocuk Haklarının Kısa Tarihi
23	Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
28	Genel İlkeler
32	Sahip Olduğunuz Haklar
34	Ek Protokoller

İKİNCİ BÖLÜM: HAKLARINI ÖZÜMSE

39	Yaşam, İnsan Onuru ve Sağlık
55	Ayrımcılık Yasağı ve Eşitlik
76	Katılım
81	Kimlik
88	Güvenli Alan
95	Her Türlü Zarardan Korunma
105	Beden Bütünlüğü
120	Silahlı Şiddetten Korunma
134	Ceza Adaleti Sistemi ve Özgürlük
145	Mahremiyet ve Gizlilik
153	Azınlıkların ve Yerli Halkların Hakları
163	Eğitim
174	Oyun

180	Düşünce Özgürlüğü
188	Sesini Duyurma ve Barışçıl Protesto

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: HAKLARINI TALEP ET

200	İlk Adımlar
201	Fiziksel Güvenliğinizden Emin Olun
202	Fiziksel veya Cinsel İstismara Maruz Bırakıldığınızda Yapmanız Gerekenler
207	İçinde Bulduğunuz Durumu Anlayın
210	Yaşadığınız Yerde Değişimin Öncüsü Olun
215	Bir Dizi Faydalı Beceri Edinin
221	Aktivist Olun
223	Bir Aktivistin Araç Seti:Haklarınızı Talep Ederken Yararlanabilirsiniz
262	Dijital Güvenliği Anlayın
266	Hukuka Yön Verin
278	Ruh Sağlığınızı Gözetin

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: KAYNAKLAR VE DİĞER BİLGİLER

285	Sözlük
299	Bilmeniz Gereken Kurum ve Kuruluşlar
304	Kaynaklar
308	Teşekkürler, Bu Kitabın Ortaya Çıkış Serüveni

ANGELINA JOLIE’NİN ÖNSÖZÜ

Belki de Őu gerçeđin farkında deđilsiniz:

Bir genç olarak, bir yetiŐkinle
eşit haklara sahipsiniz.

Bir yetişkin olduğunuzda, evden ayrıldığınızda veya ilk iŐinize baŐladıđınızda değil, *Őu anda...*

Kim olduğunuz, nerede yaşadığınız, ırkınız, etnik kökeniniz, dininiz veya toplumsal cinsiyetiniz ya da yok-sul veya zengin olmanız fark etmeksizin hayatınız, bu gezegende yaŐayan bütün yetişkinlerin veya diğer tüm gençlerin hayatı kadar değerli.

Hiç kimse size zarar verme, sizi susturma, ne dŐneceđinizi veya hissedeceğinizi söyleme, size değerersiz bir insanmıŐsınız gibi davranma veya toplumun tam anlamıyla bir parçası olmanızı engelleme hakkına sahip değeril. Hiç kimse, sizi haklarınızı öğrenmekten alıkoyamaz.

Bu sadece benim düşüncem değil. Bu, 196 ülke tarafından imzalanan, yasal olarak bağlayıcı uluslararası bir sözleşme olan Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde belirtiliyor. Bu da haklarınızın kanun hükmünde olduğu anlamına geliyor.

Eğer hükümetler sözlerini tutsaydı ve bütün yetişkinler çocuk haklarına saygı gösterseydi, bu kitaba gerek kalmayacaktı.

Ancak ne yazık ki bir çocuk olarak prensipte sahip olduğunuz haklarla pratikteki uygulamalar arasında büyük bir uçurum söz konusu.

Aslına bakarsanız, sizin bu kitabı okumanızı kesinlikle istemeyen bazı yetişkinler olacaktır. Bu insanlar, çocuk haklarının neden sizin için veya sizin ülkenizde geçerli olamayacağına dair her türlü gerekçeyi öne sürebilirler. Bu kitap sizi kendi haklarınızı veya başkalarının haklarını savunmanıza yardımcı olacak bilgiyle buluşturacaktır.

Bu eser, çocuk haklarının nasıl ortaya çıktığını ve ayrıca, çocukların güvenliği ve bireysel gelişimi göz önünde bulundurularak nasıl uygulamaya konulduğunu açıklamaktadır.

Bu kitap, haklarınızın pratikte nasıl uygulandığını,

ayrıca gerçekte göz ardı edildiği durumları anlatmaktadır.

Ayrıca bir aktivist olarak becerilerinizi nasıl geliştirebileceğinizi, barışçıl protesto biçimleriyle -güvenli bir şekilde- haklarınızı nasıl savunacağınızı ve dijital güvenliğinizi nasıl sağlamanız gerektiğini açıklayan bölümler de içermektedir.

Buna ek olarak, haklarını başarılı bir şekilde talep eden, devletlerin veya toplulukların çocuklara karşı tutumlarını değiştiren genç insanların hayat hikâyelerini anlatan bölümler de içermektedir. Bu hikâyeler, ne kadar küçük çaplı olursa olsun, her eylemin bir fark yaratabildiğini açıkça göstermektedir. Gençler olarak bir araya geldiğinizde manevi ve fiziksel açıdan hiç kimsenin görmezden gelemeyeceği kadar güçlü ve etkili olabilirsiniz.

Bu nedenle umarım bu kitap, haklarınıza ulaşmanıza neyin veya kimin engel olduğunu ve harekete geçmeyi istemeniz durumunda atabileceğiniz adımları anlamınıza yardımcı olur. Umarım bu kitap, haklarınızı bilmeniz -ve onları talep etmeniz- konusunda sizi cesaretlendirir.

Angelina Jolie, Ekim 2020

BİRİNCİ BÖLÜM
HAKLARINI
BİL

**“Karanlığı
lanetlemektense
bir mum yakın.”**

*Çin atasözü ve
Uluslararası Af Örgütü’nün mottosu*

HAKLARINIZ

Bir çocuk veya bir gençseniz kendinize ait bir dizi hakkınız var demektir. Çocuk hakları, özellikle çocuklar ve gençler için tahsis edilmiş insan haklarıdır. Bu haklara doğduğunuz andan beri sahiptir ve **“reşit olma yaşına”** (birçok ülkede bu yaş on sekizdir) gelene kadar bu haklara da sahip olacaksınız.

Bunlar, özgürlüklerinizi güvence altına almayı ve sizi korumayı amaçlayan size özel kurallardır. Varlık sebepleri; sizi koruyup kollamak, gelişiminize yardımcı

olmak ve sesinizi duyurmaktır. Bu haklar, insan olduğunuz için yararlanmaya hak kazandığınız uluslararası insan haklarının bir parçasını oluşturur.

Çocuk hakları, pozitif haklardır ve dünyadaki her çocuk ve genç için en iyisini amaçlar.

Kim olduğunuz veya nerede yaşadığınız fark etmezsiniz, bu haklara sahiptir. Toplumsal cinsiyetiniz, cinsel yöneliminiz, cinsel kimliğiniz, ırkınız, etnik kökeniniz, ten renginiz, inancınız veya kültürünüz, zengin veya fakir olmanız, engelli olup olmamanız, nörotipik veya nöroçeşitli olmanız, ailenizle birlikte, bir bakım evinde, sokakta veya bir mülteci kampında yaşayıp yaşamamanız fark etmezsiniz bu haklar sizindir ve herkes bu haklar bakımından eşittir. Hiçbir çocuğun, bir başkasına göre çocuk haklarından daha fazla veya daha az faydalanması söz konusu değildir.

Bu haklar **devredilemez**. Bu da demektir ki hiç kimse sizi haklarınızdan mahrum bırakmamalıdır. Ancak yine de şunun farkında olmanız gerekir: Çocukların bu haklara sahip olduğunun yadsınacağı ve sizin veya başkalarının haklarının ihlal edileceği birçok durumda karşılaşabilirsiniz.

Haklarınız, kanunlar çerçevesinde korunuyor olabilir; ancak savunulmaları gerekir. Sizin daha az hakka sahip olmanızın kendi işlerine yarayacağını düşünenler olacaktır. Dolayısıyla bu insanlar, söz konusu haklarınızı **ihlal** veya **istismar** etmeye çalışabilirler. Böyle durumlarda hükümetlerin ve diğer otoritelerin devreye girip size yardım etmesi gerekir; fakat ne yazık ki durum her zaman böyle değildir.

Hukuki dil: Devletler ve hükümetler haklarınıza zarar verilerse hukuken buna "ihlal" denir. Bunu bireyler ya da şirketler yaptığında ise bunun hukuktaki karşılığı "istismar"dır. "İstismar faili" terimi, sizi duygusal veya cinsel olarak kontrol etmeye çalışan kişiler için de kullanılır.

Bazı insanların; insan haklarının tehlikeli, çocuklar için uygunsuz veya fazla politik ya da bunların farklı ülkelerin etkileri olduğunu söylediğini duyabilirsiniz.

Bu doğru değil. İnsan hakları faydalıdır ve siyasi görüşünüz veya inancınız ne olursa olsun, size aittir. Asıl tehlikeli olan, haklarınıza saygı gösterilmemesidir.

Siz hak sahibisiniz. Kendinizin ve diğeri insanların haklarını savunabilmek için öncelikle insan haklarının ne olduğunu bilmelisiniz. Başkalarının haklarını savunmak için harekete geçmeye **dayanışma** denir. Dayanışma özünde, ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, insanların birbiriyle empati kurmasını ve birbirine destek olmasını sağlayan bir değer, herkes tarafından paylaşılan insani bir duygudur.

Bu kitap, haklarınızın ne olduğunu bilmeniz, onları özümsemeniz ve savunmanız için bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

ÇOCUK KİMDİR?

Kanunlar, “reşit olma yaşına” gelene kadar sizi bir çocuk olarak kabul eder. Bu yaş, yetişkinlik dönemine adım attığınız yaştır; bu yaştan itibaren yasalar nezdinde eylemlerinizin sorumluluğunu üstlenebilir ve yerel ve genel seçimlerde oy kullanabilirsiniz. Bununla birlikte, reşit olduktan sonra evlenebilir, sürücü belgesi alabilir ve çalışabilirsiniz. Elbette ülkeler arasında farklılıklar mevcuttur. Çoğu ülkede on sekiz yaşınıza geldiğinizde reşit kabul edilirsiniz ki **Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi**’nin tavsiyesi de bu yöndedir. (Komite hakkında daha fazla bilgi edinmek için sayfa 25’e bakınız.)

Öte yandan Avusturya ve Brezilya gibi bazı ülkeler, çocuklara daha fazla söz hakkı verebilmek için yeni düzenlemeler yapmışlardır. Bu ülkelerde kanunen çocuk sayılan, çocuk hakları ve koruyucu tedbirleri kapsamında bulunan on altı yaşındaki bireyler ulusal seçimlerde oy kullanabiliyorlar. Buna karşın İran’da erkek çocuklar, on beşinci ay yılında reşit olurken kız çocuklar için bu, dokuzuncu ay yılıdır. Bu da İran yasalarının çocukları ve gençleri başka ülkelerdeki kadar uzun bir süre korumadığı anlamına gelir; örneğin, İran’da kız çocukları dokuz gibi erken bir yaşta evliliğe zorlanabilir. Bu gibi yasaların çoğu insan haklarına göre değil, o ülkedeki kültürel kodlara göre belirlenir. Şüphesiz bu gibi durumlar, kişisel olarak size belirli avantajlar ve dezavantajlar sunabilir. Ancak bu kodların otorite sahibi kişilere ne gibi faydalar sağladığı, üzerine düşünmeye değer bir konudur.

Yetişkinliğe adım atmak üzere olan bir genç olabilirsiniz; ancak kanunlar karşısında hâlâ çocuk haklarından faydalanırsınız. Yetişkin olduğunuzdaysa diğer tüm yetişkinlerle eşit şekilde insan haklarından faydalanmaya devam edeceksiniz.

Dünyada yaklaşık 2,3 milyar çocuk var; bu da toplam insan nüfusunun neredeyse üçte birine karşılık geliyor. Haklarınızdan en iyi şekilde yararlanın; haklarınızı bilin ve onlara sahip çıkın.

Baskı, egemen gruptaki insanlara ayrıcalık tanıyan bir güç sistemidir. Toplumda birçok farklı düzeyde vücut bulabilir. Örneğin, *kişisel* düzeyde herhangi bir kişi, başka birinin toplumsal sınıfını, cinsiyetini veya ırkını baz alarak ona dair bir düşünceye sahip olabilir. Söz konusu düşüncelerini açık bir şekilde dile getirmese de bu, fikirlerini ve eylemlerini etkileyebilir. *Kişilerarası* düzeyde ise bir kişinin inançları, başkalarına sanki onlar önemsizmiş gibi davranmasına neden olabilir. *Kurumsal* düzeyde genellikle insanları dışlayan veya istenmediklerini hissettiren kurallar ve politikalar (sözlü ve yazılı) mevcuttur. Son olarak, *kültürel* düzeyde ise baskıcı inançlar medya, kitaplar, hükümet açıklamaları vb. yoluyla günbegün her yere yayılır. Böylece insanlar, baskıcı anlayışları üzerine düşünmeden kabul etmelerine yol açan yaygın görüşlerden etkilenir. Bu, zamanla bir kısır döngü hâline gelir.

ÇOCUK HAKLARININ KISA TARİHİ

İnsan hakları eşitlik, insan onuru ve adalet gibi küresel çapta kabul görmüş etik değerlere dayanan kurallardır. Bunlar aslında bir birey olarak sizin başkalarından beklediğiniz davranışlar bütünüdür. İnsan hakları, sizi baskıdan ve gücün kötüye kullanılmasından koruyan, kabul görmüş kurallardan oluşan bir yapı sağlar. Bunlar, birçok inançta ve kültürel gelenekte var olan ahlaki öğretiler tarafından şekillendirilmiştir.

Çocuk hakları, size bir çocuk veya genç bir birey olarak fazladan koruma sağlar. Bu haklar bu kadar somut ve kapsamlı şekilde ilk olarak, 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ortaya konmuştur.

ÇOCUKLARIN (VE YETİŞKİNLERİN BİRÇOĞUNUN) HAKLARA SAHİP OLMADIĞI DÖNEMLER

İnsan haklarının tümü, zorluklar karşısında yılmadan mücadele edilerek kazanıldı. İnsanlar bu hakları elde edebilmek için yüzlerce yıl savaştı ve hayatlarını feda etti.

Milattan önce 539 yılında Antik Pers İmparatorluğu'nun ilk kralı II. Kiros, insan haklarının belki de ilk

bildirgesini yayınlamış kişidir. II. Kiros, herkesin kendi dinini seçme hakkı olduğunu ve tüm insan ırklarının eşit olduğunu söyleyerek kölelerin azat edilmesini emretti. Buyruğu, günümüzde Kiros Silindiri olarak bilinen, pişmiş kilden bir silindire çivi yazısıyla Akad dilinde kazındı.

Daha sonra insan hakları fikri, hızla Hindistan'a, Yunanistan'a ve nihayetinde Roma'ya yayıldı. Sonraki yüzyıllarda, İngiliz hukukunda bazı haklara yer verilmesini sağlayan 1215 tarihli Magna Carta (Büyük Sözleşme) gibi, insan haklarını savunan birçok belge

yayınlandı. Her ne kadar Magna Carta sıradan insanları, yani halkın büyük bir kısmını kapsam dışı bıraksa da ileride hazırlanacak insan hakları hukukunu olumlu yönde etkiledi.

Tarih boyunca birçok yetişkinin ve çocuğun hiçbir haktan yararlanamadığı dönemler oldu. Geçmişte birçok aile oldukça yoksul durumdaydı ve çocuklarının para kazanarak eve yiyecek getirmesine muhtaçtı. Bu nedenle çok sayıda çocuk, üç yaşından itibaren tarlada, evde ve daha sonraki dönemlerde fabrikalarda çalışmaya başlıyordu. Bu çocuklar aç kalıyor, bitkin düşüyor ve eğitim alamıyorlardı. Yetersiz beslendikleri için gelişimlerini tamamlayamıyorlardı. Doğru düzgün eğitim alamadıkları ve yeterince oyun oynayamadıkları için olması gerektiği gibi gelişmeleri mümkün değildi.

18. yüzyıldan itibaren farklı ülkelerdeki aktivistler, çocuk hakları için ve çocukların çalışmak zorunda kaldıkları korkunç çalışma koşullarına karşı kampanya yürütmeye başladı. **Devletin** (yani yerel yönetimlerin ve merkezî hükümetin), savunmasız çocukları korumak için adım atması gerektiğini ve çocukların eğitim hakkına sahip olduğunu savunuyorlardı. Bu kampanyalar sayesinde yeni yasalar yürürlüğe girdi.

Dokuz yaşından küçük çocukların fabrikalarda çalıştırılmasını yasaklayan Birleşik Krallık'ın 1833 tarihli Fabrikalar Kanunu buna örnek verilebilir. 1881 yılında ise Hindistan'da yürürlüğe giren Fabrikalar Kanunu ile yedi yaşından küçük çocukların çalıştırılması yasa dışı ilan edildi.

Çocuklara yönelik tutumlar zamanla tüm dünyada değişmeye başladı. Aktivistler, bir çocuğun potansiyelini ortaya çıkarmaya yardımcı olacağını bildiklerinden eğitim hakkı için büyük mücadeleler verdiler. Nihayetinde Amerika Birleşik Devletleri 1870 yılında tüm çocuklar için ücretsiz ilköğretim uygulamasını başlattı. Bundan iki yıl sonra Japonya da aynısını yaptı. 19. yüzyılın sonunda, birçok gelişmiş ülkede çocuklar ücretsiz ilköğretim imkânlarından faydalanmaya başladı.

İNSAN HAKLARININ YÜKSELİŞİ

20. yüzyılın ilk çeyreğinde, I. Dünya Savaşı otuzdan fazla ülkede yaklaşık 16 milyon can aldı. Hemen ardından gelen küresel grip salgını yüzünden 50 milyon insan daha yaşamını kaybetti. Sonuç olarak çok sayıda çocuk ebeveynsiz kaldı.

“İster haklı ister haksız olsun,
ister faciayla ister zaferle so-
nuçlansın, tüm savaşlar aslın-
da çocukları hedef alır.”

Eglantyne Jebb, 1919

Aktivistler, çocukların refahı konusunda son derece endişelilerdi. 1924 yılında ilk kazanımlarını elde ettiler: ilk uluslararası çocuk hakları sözleşmesi olan Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi. Söz konusu bildirgenin taslağını hazırlayan kişi, *Save The Children* (Çocukları Kurtarın) *Vakfı*'nın kurucusu Eglantyne Jebb'dir. Bu bildirgenin temel amacı, çocuklara hayatta kalmaları ve gelişmeleri için ihtiyaç duydukları şeyleri sağlamaktır: yiyecek, sağlık hizmeti ve bakım, eğitim, temiz su ve her türlü ihtiyaç durumunda yardım. Bu gerçekten de çocuk hakları konusunda ilerleme sayılabilecek büyük bir adımdı. Ancak yine de çocukları, kendi adına konuşacak yeterliliğe sahip olmayan varlıklar olarak nitelendiriyordu.

Birkaç yıl sonra, tarihin en acımasız savaşı olan II. Dünya Savaşı başladı. Söz konusu savaş yüzünden 1939 ile 1945 yılları arasında yaklaşık 75 milyon insan hayatını kaybetti. Bir tarafta Mihver Devletler adı verilen Almanya, İtalya ve Japonya; diğer tarafta ise

Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya, Sovyetler Birliği, Fransa ve Çin'den oluşan Müttefik Devletler yer alıyordu.

“Çocuklar yarının değil, bugünün insanlarıdır. Ciddiye alınma hakkına sahiptirler. Yetişkinler tarafından özenle ve saygı çerçevesinde eşit muamele görmek haklarıdır. Olmaları gereken kişiye dönüşmelerine izin verilmelidir. Her birinin içindeki bilinmeyen kişi, gelecek için umudumuzdur.”

Janusz Korczak, 1927, kendi hayatını kurtarmaktansa ebeveynsiz Yahudi çocuklarla birlikte Treblinka İmha Kampı'na gitmeyi tercih eden eğitimci ve çocuk hakları savunucusu

Söz konusu milyonlarca ölümün büyük kısmına, Alman Nazi partisi ve Avrupa ülkelerindeki işbirlikçileri tarafından gerçekleştirilen **Holokost** neden oldu. Bu bir **soykırım**, yani bir grup insanın tamamen yok etmek amacıyla kasten ve toplu olarak öldürülmesidir. Holokost sırasında Naziler, Avrupa kıtasında 1,5 milyonu çocuk olmak üzere toplam 6 milyon Yahudiyi katlettiler. Aynı zamanda engellileri, eşcinselleri, Romanları ve Sinti topluluklarını, kendilerine siyasi olarak karşı çıkanları (çoğunlukla

komünistler, sendikacılar ve sosyal demokratlar) ve ayrıca dinî inançları kendi ideolojileriyle çelişen insanları da öldürdüler.

Anne Frank, 1942 yılında Hollanda'nın Naziler tarafından işgali sırasında ailesiyle birlikte gizli bir odada saklanan Yahudi bir kız çocuğuydu. Ancak iki yıl sonra saklandıkları yer keşfedildi ve Naziler tarafından yakalandılar. Anne 1945 yılında Bergen-Belsen **toplama kampındaki** insanlık dışı koşullar nedeniyle hayatını kaybetti. Saklandıkları süreçte düşüncelerini ve başından geçenleri yazdığı günlüğü, dünya çapında tanındı. Bu günlük, **Yahudi düşmanlığı** (antisemitizm) gibi **ayrımçılık** biçimlerinin tehlikeleri konusunda farkındalığın artmasına katkı sağladı. Günlüğünde şöyle yazıyordu: “Ne kadar güzel ki dünyayı iyileştirmeye başlamadan önce kimsenin bir an bile beklemesine gerek yok!”

Diğer birçok ölümün nedeni ise her iki tarafın da gerçekleştirdiği yoğun hava saldırılarıydı. Örneğin, Müttefik Devletler'in hava bombardımanları yüzünden yaklaşık 410 bin Alman sivil hayatını kaybetti ve Berlin'den Hamburg'a kadar tüm şehirler yerle bir oldu. “Blitz”¹ olarak bilinen Alman hava saldırıları yüzünden ise 1940 ile 1941 yılları arasında, yalnızca

1 Türkçede “yıldırım” anlamına gelir. [Ç.N.]

sekiz ayda yaklaşık 40 bin İngiliz hayatını kaybetti (5 binden fazlası çocuktü).

Almanya 1945 yılının Mayıs ayında teslim oldu, ama Asya’da savaş devam etti. Aynı yılın ağustos ayında ABD güçleri, Japonya’nın Hiroshima ve Nagasaki şehirlerine iki nükleer bomba attı. Söz konusu saldırı sonucunda binlercesi çocuk en az 214 bin insan öldü. Japonya kısa bir süre sonra teslim olarak savaşı sona erdirdi.

Savaştan sonra dünya liderleri, “Bir daha asla!” demek için Birleşmiş Milletler’de bir araya geldiler. İlk kez, katliamların ve mezalimin önlenmesine yardımcı olacak küresel insan hakları konusunda uzlaştılar. Nihayet 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyanname (İHEB) kabul edildi. Bu gerçekten de çok önemli bir adımdı. Söz konusu bildiri umut vadetmesinin yanı sıra herkese doğduğu andan öldüğü ana kadar yaşam boyu hukuki koruma da sağlıyordu. Böylece insanlar, zalimlerle savaşmak için güçlü bir yasal dayanak elde etmiş oldular.

Birleşmiş Milletler veya “**BM**”, tüm dünya ülkelerinin savaşı önlemek ve sosyal adaleti ve özgürlüğü sağlamak için bir araya geldiği uluslararası bir örgüttür.

İHEB, sayısız insanın daha geniş özgürlük alanından faydalanmasını ve güvende olmasını mümkün kılan ideal kurallar belirler. İnsan hakları ihlallerinin önlenmesine yardımcı olur ve adaleti sağlamak için açık ve net standartlar tanımlar. Bununla birlikte dünya genelindeki hükümetler söz konusu standartlara ve kurallara genellikle uymazlar ve bunları göz ardı ederler. Herkesin çok iyi bildiği 1. Madde şu şekildedir: “Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğar.” Ancak birçok insanın yaşadığı gerçeklik bundan oldukça farklıdır. İnsan hakları değişime kapalı değildir. Herkesin insan haklarına erişebildiği bir dünya için mücadele etmeye devam etmeliyiz.

“Elbette korkmaktansa umut etmek, hiç denememektense denemeye devam etmek daha akıllıcadır. Kesin olarak bildiğimiz bir şey var: ‘Bu yapılamaz!’ diyen bir insan hiçbir şeyi başaramaz.”

Eleanor Roosevelt, 1960, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Başkanı ve İHEB’in yazım ve kabul sürecinin öncüsü

Yıllar içinde BM aracılığıyla kadınlar, mülteciler ve engelliler gibi ötekileştirilmiş grupların ihtiyaçlarına odaklanan başka insan hakları bildirge ve sözleşme-

leri de hazırlandı. Bu metinlerin tümü, yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de önemlidir. Fakat hepsi çocukların özel ihtiyaçlarını göz ardı etme eğilimindedir. Bunun tek bir istisnası vardır: 1959 tarihli Çocuk Hakları Bildirgesi. Söz konusu bildirge, çocukların güvenlik, eğitim, sağlık, barınma ve yeterli beslenme gibi temel haklarını tanımlar.

Afrika, kendi çocuk hakları bildirgesini (1990 tarihli Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Sözleşmesi) benimseyen ilk kıtadır. Elli dört Afrika ülkesinin hepsi, söz konusu sözleşmeyi onaylayarak imzalamıştır (aşağıya bakınız). Afrika Bildirgesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilkelerini temel alır ve ülke içinde yerinden edilmiş, yasal vasisi hapiste olan ve okula devam ederken hamile kalan çocukların korunması gibi, Afrika'da özel önem taşıyan konulara dikkat çeker. Afrika'nın, çocukların veya onları temsil eden yetişkinlerin şikâyetinde bulunabilecekleri bir komitesi vardır.

HAKLARINIZI BİLİN VE TALEP EDİN

Genç bir birey olarak, kimliğiniz veya nerede yaşadığınız fark etmeksizin, insan haklarına sahiptir. Bu haklar, sesinizi yükseltme ve düşüncelerinizi ifade etme özgürlüğünüzün yanı sıra eşitlik, sağlık, temiz çevre, yaşamak için güvenli alan ve her türlü zarardan korunma haklarımızı da içerir. Ancak ne yazık ki bunlar sıklıkla göz ardı edilir. Hükümetler ve yetişkinler haklarımızı desteklemelidir, fakat bunu her zaman yapmazlar.

Uluslararası Af Örgütü uzmanlarının Angelina Jolie'yle birlikte hazırladığı bu kitap, haklarımızı açıklıyor. Tüm dünyadaki genç aktivistlerin güçlü çalışmalarına dikkat çekiyor. Ayrıca hukuka yön vermeniz, harekete geçmeniz ve hakkınız olanı istemeniz için gerekli araçları size sunuyor.

“Bu kitap, dünyayı önemseyen ve fark yaratmak isteyen gençler için mükemmel bir eser.”

GRETA THUNBERG

“Uluslararası Af Örgütü herkesin insan haklarına erişebildiği bir dünya için kampanyalar yürüten küresel bir harekettir.”

**ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ**

ISBN: 978-605-285-812-7

9 786052 858127

tudem.com

 tudemyingrubu